

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 2, Sayı: 2, Mart 2015, s. 159-166

Nebat YAĞIZ¹

SİNEMADA TÜRLER

Özet

Sinemada tür filmleri geniş seyirci kitlelerine hitap eden popüler filmlerdir. Türler film endüstrisindeki teknolojik gelişmelere göre yol alırlar. Tür filmleri ticari bir yapıya sahiptirler. Bu nedenle türler ağırlıklı olarak Hollywood'da varlıklarını sürdürebilmektedirler. Sinemada tür filmleri sosyal, politik, ekonomik, tarihsel ve kültürel özelliklerden etkilenmektedirler. Türler kendi tarzlarını seyirciye sunan filmlerdir. Her tür kendine özgü yönetmenler ve yıldızlar yaratmaktadır. Bu makalede ağırlıklı olarak Western türü, Müzikal türü, Korku türü ve Bilimkurgu türü ele alınmaktadır. Türler sinemada bir dönem altın çağlarını yaşadıkdan sonra sona ermektedirler. Ama günümüzde bütün bu türler Western türü, Müzikal türü, Korku türü, Bilimkurgu türü büyük ilgiyle karşılanmaktadır. Böylelikle bu dört türün yeniden canlandıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Western, Müzikal, Korku, Bilimkurgu.

THE GENRES IN CINEMA

Abstract

The films by genres in cinema are the popular films which address a large crowd. The genres forge ahead to technical developments in the film industry. The films by genres have got a trade structure. Therefore genres exist mostly in Hollywood. The films by genres in cinema be affected by social, political, economical, historical and cultural characteristics. The genres present to audience the theirselves style. Every genres create directors and stars of theirselves. This article mostly examines Western genre, Musical genre, Horror genre and Sciencefiction genre. The genres in cinema have got an gold age and after the gold age they finished. But nowadays, all of this genres which Western genre, Musical

¹ Yrd.Doç., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İletişim Fakültesi/ Radyo-Sinema TV, nebatat@hotmail.com

genre, Horror genre, Sciencefiction genre is met with great interest. Thus said they revived the four species.

KeyWords: Cinema, Western, Musical, Horror, Sciencefiction.

GİRİŞ

Sinemada türlerin sinemanın hemen hemen başlangıcından itibaren ortaya çıktıkları görülmektedir. Türlerin oluşumu ve gelişiminde “stüdyo sisteminin” etkisi büyük olmuştur. Ülkelerin kendi film endüstrilerinin düzeyi ile sinemada türlerin varlığını sürdürmesi paralel olarak gitmektedir. Başlangıcından günümüze kadar tür filmleri dünyanın pek çok ülkesinde çekilmektedir. Fakat en yoğun şekilde tür filmlerinin üretimi Hollywood’da gerçekleşmektedir. Bunda “Hollywood Stüdyo Sisteminin” ve film endüstrisindeki teknolojik gelişmelerin önemli rol oynadığı görülmektedir. Türler belli dönemlerde ortaya çıkarlar gelişerek altın çağlarını yaşarlar ve bir süre sonra da sona ererler. Sinemada türlerin pek çok çeşitleri ve alt türleri bulunmaktadır. Tür filmleri geniş seyirci kitlesine hitap eden popüler filmlerdir. Türler seyirciyi bir “tarz” sunmaktadırlar.

Tür Tanımı

Tür kelimesinin kökenine bakıldığında şöyle bir tanımlama ile karşılaşılır: ‘Çeşit’ ya da ‘tip’ anlamına gelen Fransızca sözcükten ödünç alınan (ve Latince ‘genus’ sözcüğünden türetilen) tür düşüncesi özellikle onaltıncı ve onyedinci yüzyıllarda Aristotelesçi İtalyan-Fransız dirilişinden itibaren edebiyatın sınıflandırılıp değerlendirilmesinde önemli rol oynamıştır. Edebi incelemelerde tür terimi, metin kategorileri arasındaki farklı düzen ayrımlarını belirtmek için kullanılır.”² Georg Lukacs türlerin oluşumunu tarihsel ve toplumsal koşullar ile ilişkilendirmektedir. Türlerin zamanla kendi içlerinde farklılaşmalarının da yine toplumsal koşullarda meydana gelen değişimlere paralel olduğunu belirtmektedir. Farklı tarihsel dönemlerde farklı türlerin doğduğunu söyleyen Lucaks, türlerin yok olma ya da değişikliğe uğrama nedenlerin de buna bağlamaktadır.³ Sinemada tür şu şekilde tanımlanabilir: Konu, yöntem ve teknik açısından ortak özelliklere sahip olan, aynı tarzın yineme ve çeşitleme yoluyla sürdürüldüğü, seyirci talebinin garantilendiği ticari filmlerdir.

Tür filmleri geniş kitleler tarafından izlendiği için herkesin anlayabileceği şekilde kolay anlaşılır, açık ve nettir. İnsanları derin düşüncelere yöneltmez, soyut kavramlara yer vermez, kafa karışıklığına neden olmazlar. Tür filmleri ticari kazancı hedeflerler. Bu nedenle ortak yöntemler kullanan ve denenmiş oldukları için zarar riski az seviyede olan filmleri kapsarlar. Tür filmleri belli bir tarihi dönem, ekonomik yapı, kültürel çevre ve politik sistemler çerçevesinde hayat bulurlar. Seyirci ile aralarında kurulan arz-talep ilişkisine göre uzun bir döneme yayılırlar. Türler kitlelerin o dönemdeki ortak gereksinimlerine cevap verirler ve bu gereksinim ortadan kalktığında ise varlıkları sona erer. Evrensel nitelikleri içerisinde barındıran tür filmleri uluslararası bir işleve sahiptir.

Biçim ve içerik açısından belli bir tarzda yaratılan tür filmleri yinemelemelere dayanırlar. Tür filmlerinin kendi aralarında değişmeyen ortak özellikleri vardır. Bunlar öykü-olay örgüsü, karakterler, çevre-mekan, ikonografi gibi olgulardan meydana gelmektedir. Tür filmlerinin birinci özelliği “popüler” olmalarıdır. İkinci özellik ise “popüler öyküleri” bünyelerinde

² Nowell-Smith, Geoffrey, (2003), *Dünya Sinema Tarihi*, s. 322, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

³ Abisel, Nilgün, (1995), *Popüler Sinema ve Türler*, s. 18, Alan Yayıncılık, İstanbul.

barındırmalarıdır. Bu popüler öykülerin kaynakları çoğunlukla geleneksel edebiyata ya da uzun bir birikim sürecine sahip olan sahne sanatlarına dayanmaktadır. Tür filmlerinin diğer bir özelliği ise karakterlerde karşımıza çıkmaktadır: Karakterler ile oynadıkları roller bütünleşmektedir. Bu nedenle belli yıldızlar hep belli rolleri oynamaktadırlar. Örneğin western filmlerinde John Wayne, Garry Cooper, Clint Eastwood ya da korku filmlerinde Lon Chaney, Bela Lugosi, Boris Karloff gibi. Yıldız oyuncunun oynadığı rol kadar görünüşü de önem taşır. Kostümleri ve kullandığı eşyalar belli bir tarzdadır ve sabittir. Western filmlerinde kovboyun giysisi ya da korku filmlerindeki siyah pelerinli kötü karakter türe özgü ikonografik özellikler taşımaktadır. Olay örgüsünün geçtiği çevre ve mekan da tür filmlerinde ağırlıklı bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin western filmlerinde geniş çöller ya da kasabadaki bar, kilise, şerif ofisi gibi. Ya da korku filmlerindeki ürkütücü şatolar, mezarlıklar gibi. Ayrıca filmlerde kullanılan aksesuarlar da türlerin ikonografisini oluşturan öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin müzikal filmlerde kullanılan ışıklı spot lambalar, balerin ayakkabıları, mikrofonlar gibi. Tür filmlerinde az bir fark yaratılarak hep aynı öykü seyirciye anlatılır. Tür filmlerini uzun süreler boyunca geniş kitlelerin izlediği düşünülürse ortaya şu sonuç çıkmaktadır: Seyircinin de istediği budur. Dolayısıyla bu durum aynı zamanda ticari kazanç açısından bir garantiyi de beraberinde getirmektedir. Tür filmlerinde ağırlık toplumun yararına olandan yanadır. Bireycilik ise geri planda kalmaktadır.

Türlerin Ortaya Çıkışı

Dünyada belli başlı tür filmlerinin ortaya çıkışlarında şöyle bir tablo ile karşılaşılacaktır: Komedi türünde; Lumiere Kardeşler'in 28 Aralık 1895'te Paris'te düzenledikleri ilk gösteri programında yer alan "L'arroseur Arrose/Le Jardinier et le petit espiegel" kısa filmi ilk komedi filmi olarak kabul edilmektedir. Korku türünde; Korku türünün bütün özelliklerini içinde barındırması ve bu türün temellerini atan ilk film olması açısından Melies'in "La Diable au Couvent/Manastırdaki Şeytan" (1899) filmi ilk korku filmi olarak kabul edilmektedir. Amerikan sinemasının ilk gerçek korku filmini David Wark Griffith 1914 yılında çekmiştir "The Avenging Conscience/Öç Alan Vicdan".⁴ Bazı filmler ise sadece içlerinde bulunan "sahne"lerde seyirciler üzerinde korku ve heyecan duyguları uyandırdıkları için bu kategoriye alınmaktadır. Örneğin Louis Lumiere'in 1895 yılında çektiği ve Lumiere Kardeşler'in Paris'te 28 Aralık 1895 tarihinde gerçekleştirdikleri gösteri programında yer alan "L'arrivee d'un train a La Ciotat/Trenin Gara Girişi" filmi. Bu tarzda olan bir diğer film ise Edwin S. Porter'ın 1903'te çektiği "The Great Train Robbery/Büyük Tren Soygunu" filmidir. Bu filmdeki bir sahne izleyiciler üzerinde korku duyguları uyandırmıştır ve Amerika Birleşik Devletleri'nde o zamana kadar seyircide korku duyguları uyandıran ilk film sahnesidir. Melies'in "Manastırdaki Şeytan" filmi bir korku filmi çekmek amacıyla gerçekleştirip gerçekleştirmediği açıklığa kavuşmuş değildir. Her ne kadar niyet bu olmasa dahi ortaya çıkan sonuç bakımından "Manastırdaki Şeytan" filmi tam anlamıyla bir korku filmi niteliğindedir. Bilimkurgu türünde; ilk bilimkurgu filmi Georges Melies'nin 1902'de çektiği "Le voyage dans la lune/A Trip to the Moon/Ay'a Seyahat" filmidir. Film Jules Verne'in "De la terre a la lune (1865) ile H.G. Wells'in "The First Men in the Moon (1901)" romanlarından yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Bu özelliği dolayısıyla da film aynı zamanda ilk edebiyat uyarlamaları arasına girmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde çekilen ilk bilimkurgu filmi ise yönetmen

⁴ Scognamillo, Giovanni, (1996), *Korkunun Sanatları*, s.68,69, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Edwin Stratton Porter'ın 1910'da çektiği "A Trip to Mars/Mars'a Seyahat" filmi sayılabilir.⁵ Western türünde; İlk western filmi Amerika Birleşik Devletlerinde 1903 yılında yönetmen Edwin S. Porter tarafından çekilmiştir: "Great Train Robbery/Büyük Tren Soygunu".

Animasyon türünde; John Stuart Blacktone 1907 tarihinde stop-motion tekniği ile "Humorous Phases of Funny Faces" filmini çekmiştir. Sinemada sesin bulunmasıyla birlikte Müzikal türünde; MGM Stüdyosu ilk müzikal film olan "Broadway Melody/Broadway Melodisi" isimli filmi yönetmen Harry Beaumont'a 1929 yılında çekirmiştir. Türkiye'de ise tür sinemasında ilk edebiyat uyarlaması yönetmen Ahmet Fehim'in 1919 yılında çektiği "Mürebbiye" filmidir. Mürebbiye filmi yazar Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın eserinden sinemaya uyarlanmıştır. Türkiye'de komedi türünde ilk film dizisi ise Şadi Fikret Karagözoğlu'nun 1921'de gerçekleştirdiği "Bican Efendi" serisidir: "Bican Efendi Vekilharç, Bican Efendi Mektep Hocası, Bican Efendi'nin Rüyası".⁶

Sinemada türlerin ortaya çıkmasında güçlü bir film endüstrisi ve bununla birlikte Hollywood stüdyo sistemi önemli etken olmuştur. Sinema teknolojiye dayanan bir sanat olduğu için bir ülkenin film endüstrisinin gelişmişlik düzeyi orada türlerin yaratılmasını belirleyen birinci faktördür. Hollywood film endüstrisi gelişmişlik düzeyi en üst seviyede bir alandır ve 1920'lerden itibaren "Stüdyo Sistemi"ni kurmuştur. Hollywood Stüdyo Sistemi 1960'lara kadar varlığını sürdürmüş ve dünyadaki pek çok ülke sinemasının örnek aldığı bir model haline gelmiştir. "Stüdyo Sistemi"nde sinemanın her alanında bir profesyonelleşme sağlanmıştır. Kaliteli filmlerin kısa sürede ve hızlı bir şekilde üretilmesi yolu ve yöntemi bulunmuştur. Stüdyo Sistemi kurduğu dağıtım ağıyla bu filmlerin tüm dünyaya dağıtılmasını gerçekleştirmiştir. Tür filmi üretiminde 1930'lardan itibaren Hollywood Stüdyo Sistemi dünya üzerinde bir egemenlik kurmuştur. Bu egemenlik Stüdyo Sisteminin sona ermesinden sonra bile günümüze kadar devam etmektedir. Bu konuda Christine Gledhill şunları söylemektedir:⁷

"Türler –yıldızlar gibi- Stüdyo Sisteminin standartlaşma ve ürün farklılaştırmaya yönelik ikili gereksiniminden doğmuştur. Her biri, kendilerine ait görsel imgelem, olay örgüsü, karakter, çevre, anlatsal gelişim tarzları, müzik ve yıldızlar açısından fark edilir uyulaşım dağarcıklarıyla türler, endüstri için izleyicinin beklentisini önceden kestirilir kırlarlar."

Tür filmlerinin Birinci Dünya Savaşı ile İkinci Dünya Savaşı arasında geçen süreçte çoğunlukla Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya ve Japonya'da üretildikleri görülmektedir. Günümüzde ise Çin ve Hindistan'da yoğun bir şekilde üretimleri yapılmaktadır. Hollywood film endüstrisi ise 1930'lardan itibaren günümüze kadar tür filmlerinin üretimini yoğun bir şekilde gerçekleştirmektedir. Tür filmleri çekmek film endüstrileri açısından da tercih edilir bir durumdur. Bunun nedenleri şu şekilde sıralanabilir: a) Öncelikle tür filmleri denenmiş ürünler oldukları için ticari kazanç başarıları yüksektir. b) Hitap ettikleri geniş bir seyirci talebi bulunmaktadır. c) Birer "şablon" halinde oldukları için yapımcıların kaliteli ve hızlı film üretmelerini kolaylaştırırlar. d) Tasarlama-yaratma aşamasında senaristler türlere özgü öykü formülleri ve karakter tiplerini oluşturmada başarılı olurlar. e) Oyuncu seçiminde türlere özgü belli yıldızlar ön plana çıkar. f) Yönetmen, görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni gibi

⁵ Roloff, Bernhard;Seeblen,Georg;(1995),*Ütopik Sinema, Bilimkurgu Sinemasının Tarihi ve Mitolojisi*, Çev: Veysel Atayman, s.128, 157, Alan Yayıncılık, İstanbul.

⁶ Agah Özgüç, *Türlerle Türk Sineması, Dönemler/Modalar/Tipler*, Dünya Kitapları, İstanbul, 2005, s. 42, 64.

⁷ Gledhill, Christine, (1992), "Genre" *The Cinema Book*, (Ed., Pam Cook), BFI, 4th. Edition, London, s. 58'den Akt. Abisel, Nilgün, a.g.e., s. 27.

Sinemada Türler

uzmanların yer aldığı çekim ekibi önceki yapımlarda başarılı olan yol ve yöntemleri kullanarak zaman kazanırlar. g) Daha önceki yapımlarda kullanılan setler, kostümler, çeşitli malzemeler diğer film yapımlarında da kullanılabilir. Böylelikle yapım maliyeti azalır. h) Tür filmleri seri üretime tabi olduğundan bu nedenle yapım açısından pek çok avantaja da sahiptirler. Türlerin hayran toplulukları, kulüpleri, dergileri, kitapları da bulunmaktadır.

Türlerin Özellikleri

Thomaz Schatz tür filmlerini temel işlevlerine göre iki gruba ayırmaktadır:

“İlk grup içinde western, gangster, dedektif gibi tek bir erkek kahramana dayalı olan ve dramatik çatışmanın dışsallaştırıldığı, şiddetle çözüm bulunduğu, kahramanın ise bireyselliğini filmin sonunda da bırakmadığı ‘düzen’ türleri bulunmaktadır. İkinci grup içinde ise müzikal, screwball komedi ve aile melodramı gibi romantik bir çifte ya da birkaç kahramana (genellikle aile bireyleri) dayalı olan, dramatik çatışmaların içselleştirildiği, duygusal koşullar içinde oluşturulduğu ve çözümlendiği, zıtlıkların birleştirildiği ‘bütünleşme’ türleri bulunmaktadır.”⁸

Tür filmlerinin kendi içlerinde ortak özelliklerine bakıldığında western türünde öykü-olay örgüsü açısından ortaya çıkan sonuç şudur: 1- Özel mülkiyet önemlidir. 2- Aile yüceltilir. 3- Yasa-düzen korunur. 4- Dengenin sağlanması esastır. 5- İnsanın tabiat ile mücadelesi söz konusudur. 6- Asıl olan erkek karakterdir, kadın onun yanında yer alır. 7- Kötüler mutlaka cezalandırılır, hak yerini bulur. 8- Filmin sonunda özgürlüğüne düşkün yalnız kovboy yeni maceralara doğru yola çıkar.

Müzikal türünde filmlerin öykü-olay örgüsü açısından ortak özellikleri şu şekilde karşımıza çıkmaktadır: 1- Neşeli, aydınlık, iyimser bir atmosfer. 2- Aşk teması filmin merkezinde yer alır. 3- Erkek karakterin üstünlüğü ön plandadır. 4- Bireysel çalışma ve başarı önemlidir. 5- Asıl olan topluluğun birlik ve bütünlüğüdür. 6- Filmler mutlu son ile biter.

Korku türünde filmlerde öykü-olay örgüsünün sahip olduğu ortak özellikler ise şöyledir: 1- Konu herkesin anlayabileceği şekilde çok basit olarak kurulmaktadır. 2- Korku filmlerine genel olarak “ölüm teması” hakimdir. 3- Karakterler kahraman-canavar-kurban üçgeni çerçevesinde oluşturulur. 4- Filmlerde mekan olarak kullanılan çevre temel olarak ikiye ayrılır: a) İnsan üzerinde ürkütücü olumsuz duygular uyandıran mekanlar. b) Günlük hayatın içerisinde yer alan sıradan mekanlar. 5- Dramatik yapıdaki gerilim şok yaratılarak oluşturulur ve çatışma şiddet aracılığıyla çözülür. 6- Korku filmlerinde kahraman çoğunlukla sıradan insanlardan oluşur. 7- Geleneksel düzen “anormallik” ile tehdit edilir fakat filmin sonunda tekrar denge sağlanır.

Bilimkurgu türünün öykü-olay örgüsünün yapılandırılmasında ortaya çıkan ortak özellikler şunlardır: 1- Filmlerin asıl teması insan ile bilgi-teknoloji ilişkisidir. 2- Karakterlerin cinsellikle ilişkisi çoğunlukla kurulmaz. 3- Mekanlar çok çeşitlilik gösterir. Fakat konusu uzayda ve uzay gemisinde ya da farklı gezegenlerde geçen filmler ağırlıktadır. 4- Filmler üstün teknolojiyi esas almaktadır.

Tür filmleri geleneksel-tarihsel bir birikime dayanırlar. Kültürel temellerden yola çıkarak oluşturulurlar. Örneğin western türünde; filmlerin öyküleri çoğunlukla 1840-1900 yılları

⁸ Schatz, Thomas, (1981), “*Hollywood Genres: Formulas, Filmmaking and the Studio System*”, Temple University Press, Philadelphia,’den Akt. Özden, Zafer, (2004), *Film Eleştirisi, Film Eleştirisinde Temel Yaklaşımlar ve Tür Filmi Eleştirisi*, s. 257, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

arasında Kuzey Amerika kıtasının Batı kıyılarına göç eden insanları anlatmaktadır. Bu kişilerin tek olarak ya da aileleriyle birlikte Batı'ya yaptıkları zorlu yolculuklar ve Batı'da kurdukları yerleşimler ele alınmaktadır. Batı'da yerleşik düzene geçilmesi, kurumların oluşturulması ile bu süreçte insanların kendi aralarındaki ilişkiler ve yerlilerle olan çatışmaları filmlerde ana temayı oluşturmaktadır. Dolayısıyla öyküler gerçek tarihsel oluşumlara dayandırılarak yaratılmıştır.

Bunun yanı sıra bu insanların beraberlerinde Avrupa'dan getirdikleri gelenekler ve kültürel birikim de filmlere yansımıştır. Bunlar sözlü anlatım-efsaneler, resimler-illüstrasyonlar, sahne ve gösteri sanatları, yazılı edebi eserler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle toplumun geniş bir kesimi tarafından çok okunan Batı'ya ait öyküler anlatan popüler romanlar olduğu bilinmektedir. Bunlardan en önemlisi yazar Fennimore Cooper'in eserleridir. Fennimore Cooper ilk romanını 1823 tarihinde "Öncüler" ismiyle yayınlamıştır. Bu romanın büyük ilgi görmesi üzerine dört roman daha yazmıştır. Cooper bu romanlarında "Natty Bumppo" isimli "yalnız kovboy" karakterini yaratmıştır. Yazar Cooper'ın yarattığı "yalnız kovboy" karakteri western filmlerinde baş kahraman-ana karakter olarak hayat bulmuştur. Western filmlerini "üstün film" olarak nitelendiren Andre Bazin'in bu konudaki görüşleri yukarıda anlatılanları destekler niteliktedir:⁹

"Western, yalnızca çıkış noktaları sinemanın kendisiyle özdeş olan bir tür değil, aynı zamanda uzun yıllar boyunca aralıksız başarılar kazanmış bir film biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Otuzlu yıllardan itibaren edinilen göz alıcı ticari başarılar bu türün sağlıklı bir yapı üzerine kurulduğunu göstermektedir... Edebiyat ise, western üzerinde bir etkin güç olarak varlığını hala sürdürmektedir... Amerika Birleşik Devletleri'nin doğuş oluşumu, Buffalo Bill ile Kızılderililer arasındaki mücadele, trenyolu raylarının döşenmesi ve İç Savaş hala ilgi çekmeye devam etmektedir... Sinema bir eylem olduğu için westernin de "par excellence-üstün" sinema olduğunu söylemek olanaklıdır. Onun bileşenleri arasında dörtlüğe koşan atlar ve kavgalar olduğu doğrudur. Ancak bu durum westernin basit bir macera film türü olarak değerlendirilmesini gerektirmez. Karakterlerin sürekli bir hareket halinde olmaları bir coşkunluk oluşumudur. Bütün bunlar Amerikan yaşantısının geleneksel yapısı içinde bulunan şeylerdir. Yöre halkının çiftçilik ve hayvancılık işleriyle meşgul olması bu durumun kaynaklarından biridir. Böylece ortaya koşulların sıradan olmayan bileşimine bağlı bir başarı çıkacaktır... Western gerçekliğin ve efsanenin sembollerini ve göstergelerini içinde barındırmaktadır. Western, mitoloji ve ifade anlamları arasında yaşama şansı bulmuştur; sinemanın varlığından önce Batının destanları edebiyat ve folklor biçimlerinde kendini göstermiştir... Western tarihe olan inançlılıktır. O derin köklere sahiptir... The Stagecoach (Posta Arabası, John Ford, 1939) klasik mükemmelliğin gerçekleştirildiği bir sosyal efsane, tarihsel yeniden oluşum, psikolojik gerçekler ve western mizanseninin geleneksel teması arasında ideal bir denge oluşturmuştur... Westernler.. üzerlerinde 'romansal' unsurlar barındırmaktadır.. bu daha çok geleneksel temaların zenginleştirilmesi şeklinde olmaktadır. Filmlerin karakterleri, roman karakterlerinden tamamen kurtulamamıştır. Eğer Stagecoach filminin psikolojik zenginliğinden bahsediyorsak, bunun nedeni içinde barındırdığı roman kişiliği unsurlarıdır... western hem klasik hem de romancı yapı üzerinde gelişimini sürdürmektedir."

Müzikal türün temellerinin de yine göçmenlerin Avrupa'dan getirdikleri sahne ve gösteri sanatları geleneği ile yazılı edebiyat kültürüne dayandığı söylenebilir. Tiyatro, vodvil, varyete,

⁹ Bazin, Andre, (1995), *Sinema Nedir?*, s. 263, 264, 269, 275, 276, Sistem Yayıncılık A. Ş., İstanbul.

Sinemada Türler

danslar, sirk gösterileri gibi sahne ve gösteri sanatlarının merkezi Broadway oldu. Sinemanın ortaya çıkışına kadar ve daha sonra da insanlar bu gösteri sanatlarına büyük ilgi gösterdiler. Bu gelenek müzikal filmlerin yapısını oluşturmuştur. Edebiyat alanında ise Horatio Alger Jr. isminde bir yazarın kitapları çok popüler oldu. Yazar 1890 yılından Birinci Dünya Savaşı'na kadar sayıları yüzü bulan kitaplar yazdı. Bu kitaplar geniş bir okuyucu kitlesine ulaştı. Bu kitaplardaki kahraman yalnız, yoksul fakat yetenekli ve kendini geliştiren, çalışarak başarıya ve zenginliğe ulaşan genç bir erkektir. Bu erkek kahraman müzikal filmlere baş kahraman-ana karakter olarak yansımıştır.¹⁰

Korku türünün karakterleri ise şu şekilde temellendirilebilir: Dracula folklorik, Frankenstein canavarı bilimkurgusal, Mumya inançsal, Kurt Adam töresel.¹¹

Örnek Filmler

Western türünde çekilen filmlere örnek olarak; "Stagecoach/Posta Arabası", yön: John Ford, 1939, "Shane/Shane" yön: Georges Stevens, 1953, "The Searchers/Araştırmacılar", yön: John Ford, 1956 filmleri gösterilebilir. Western türünün yıldızları arasında John Wayne, Clint Eastwood, Gary Cooper, James Steward yer almaktadır. Müzikal türünün filmlerine örnek olarak "The Gold Diggers/Altın Arayıcıları", yön: Mervyn LeRoy, 1933, "Singing in the Rain/Yağmur Altında", yön: Stanley Donen, 1952, "My Fair Lady/Çiçekçi Kız", yön: George Cukor, 1964 filmleri verilebilir. Müzikal türün yıldız oyuncularını olarak Gene Kelly, Fred Astaire, Ginger Rogers, Judy Garland sayılabilir. Korku-gerilim türünde çekilen filmlerden örnekler "Dr. Jekyll and Mr. Hyde/İki Ruhlu Adam", yön: Rouben Mamoulian, 1932, "Rear Window/Arka Pencere", yön: Alfred Hitchcock, 1954, "Phantom of the Opera/Opera'daki Hayalet", yön: Terence Fisher, 1962. Türün yıldızları arasında Lon Chaney, Boris Karloff, Bela Lugosi bulunmaktadır.

SONUÇ

Tür filmleri belli tarihsel-toplumsal-kültürel koşullarda doğarlar ve gelişirler. Film endüstrisinin ticari gereksinimleri ve toplumların değişen özellikleri nedeniyle de değişim geçirirler. Bir dönem sonra da eski yoğunluklarını kaybedebilirler. Bunun nedenleri birkaç şekilde karşımıza çıkmaktadır: a) Değişen yaşam tarzları ve modalar nedeniyle toplumların o türe olan ilgilerini kaybetmeleri. b) Seyircinin bir türe ait taleplerinin doygunluk noktasına ulaşması. c) Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ile bunların küresel etkileri. d) Film endüstrisinin farklılaşan seyirci kitlelerine göre yeni ve farklı türler yaratması.

¹⁰ Abisel, Nilgün, a.g.e., s. 96, 195.

¹¹ Scognamillo, Giovanni, a.g.e., s. 66.

TİDSAD

KAYNAKLAR

- ABİSEL, Nilgün, (1995), Popüler Sinema ve Türler, Alan Yayıncılık, İstanbul.
- BAZIN, Andre, (1995), Sinema Nedir?, Sistem Yayıncılık A.Ş., İstanbul.
- NOWELL-SMITH, Geoffrey, (2003), Dünya Sinema Tarihi, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- ÖZDEN, Zafer, (2004), Film Eleştirisi, Film Eleştirisinde Temel Yaklaşımlar ve Tür Filmi Eleştirisi, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- ÖZGÜÇ, Agah, (2005), Türlerle Türk Sineması, Dönemler/Modalar/Tipler, Dünya Kitapları, İstanbul.
- ROLOFF, Bernhard; SEEBLEN Georg, (1995), Ütopik Sinema, Bilimkurgu Sinemasının Tarihi ve Mitolojisi, Çev: Veysel Atayman, Alan Yayıncılık, İstanbul.
- SCOGNAMİLLO, Giovanni, (1996), Korkunun Sanatları, İnkılap Kitabevi, İstanbul.